

ΕΠΕΤΕΙΑΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ 564η ΕΠΕΤΕΙΟ
ΤΗΣ ΑΛΩΣΗΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΥΠΟΛΗΣ

Δευτέρα 22 Μαΐου | 19:00

Επιστημονική Ημερίδα

“Ο ΦΟΡΟΣ ΑΙΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ:
ΤΟ ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΟΚΡΑΤΙΑ”

(Εστία Νέας Σμύρνης - Πλατεία Χρυσοστόμου Ν. Σμύρνης)

Η Εστία Νέας Σμύρνης είναι πολιτιστικό ίδρυμα με έδρα τη Νέα Σμύρνη που ιδρύθηκε το 1930 με στόχο τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης των προσφύγων από τη Σμύρνη και γενικότερα τη Μικρασία.

Σχολεία ημερήσια και νυχτερινά, μορφωτικές συγκεντρώσεις και διαλέξεις, χρηματικά και τιμητικά έπαθλα, Βιβλιοθήκη με ιστορικά αρχεία, σπάνιες μουσειακές συλλογές με μοναδικά μικρασιατικά κειμήλια και κοινωφελής προσφορά αποτελούν ορισμένα από τα σημαντικότερα κεφάλαια της ιστορίας της Εστίας. Σήμερα, 94 χρόνια μετά την καταστροφή του πληθυσμού των δυτικών παραλίων της Μικράς Ασίας, και 86 χρόνια μετά την ίδρυσή της, η Εστία Νέας Σμύρνης στέκει μεγαλοπρεπώς, συνεχίζοντας να λειτουργεί ως φάρος πολιτισμού του Ελληνισμού της Ανατολής.

Η Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών (ΟΙ.ΟΜ.ΚΩ.) αποτελεί τον ενωτικό φορέα των 34 Κωνσταντινουπολίτικων Σωματείων που αντιπροσωπεύουν τους εκπατρισμένους Έλληνες της Κωνσταντινούπολης. Ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 2006 και έχει σαν κύριους σκοπούς :

- Την αλληλεγγύη μεταξύ των ανά τον κόσμο Κωνσταντινουπολιτών και ιδιαίτερα με τους Ομογενείς που ζουν στην Πόλη.
- Την προάσπιση και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικότερα των δικαιωμάτων των Κωνσταντινουπολιτών, αλλά και των Ίμβριων και Τενεδίων.
- Τη συμπαράσταση και υποστήριξη προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο.
- Τη συστηματική μελέτη των προβλημάτων που απασχολούν την Ομογένεια Κωνσταντινουπόλεως, Ίμβρου και Τενέδου.
- Την προώθηση και διασφάλιση των συνθηκών για τη διατήρηση του Ελληνισμού της Κωνσταντινουπόλεως στην εστία του.
 - Σταθερή διεκδίκηση από την Κυβέρνηση της Τουρκίας Αποκατάστασης και Θεραπείας των Αδικιών που έχουν διαπραχθεί την περίοδο μετά από την Συνθήκη της Λωζάννης.
- Πολύπλευρη υποστήριξη της Ομογενειακής Παιδείας στην Πόλη.
- Συνεργασία με Ακαδημαϊκά Ιδρύματα, εσωτερικού και εξωτερικού, για την ενίσχυση ερευνητικών δράσεων για τη Ρωμιοσύνη.

Πρόγραμμα Εκδήλωσης

19.00 Χαιρετισμός Προέδρου της Εστίας Νέας Σμύρνης κ. Ι. Παπαδάτου εκ μέρους του Δ.Σ. και του Προέδρου της Οικουμενικής Ομοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτών.

19.15 Χαιρετισμός εκ μέρους της εθελοντικής ομάδος Οι.Ομ.Κω. «Ρωμιών Πράξεις».

19. 20 Προβολή ταινίας κ. Δ.Α. Παντζίρη

19.30 Συζήτηση με:

- Αν. Καθ. ΕΚΠΑ Ιστορικό Μαρία Ευθυμίου
- Αν. Καθ. ΕΚΠΑ Ψυχίατρο Εμμανουήλ Ρίζο
- Καθ. ΕΜΠ Νικόλαο Ουζούνογλου

Συντονιστής: Δημοσιογράφος κ. Ιορδάνη Χασαπόπουλος

21:00 Ανάγνωση ποιημάτων από τους μικρούς μας φίλους:

Λυδία Παπαδάτου, Άννα Πούλαδου, Αριάδνη Κόβη, Γιάννης Γραμματικός

Στην είσοδο λειτουργεί Έκθεση με εικόνες σχετικές με το θέμα της εκδήλωσης.

Η Εστία Νέας Σμύρνης και η Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών ευχαριστούν την εθελοντική ομάδα «Ρωμιών Πράξεις» για την συμβολή τους στην οργάνωση της Εκδήλωσης

Η Εθελοντική Ομάδα «Ρωμιών Πράξεις» που δραστηριοποιείται στα πλαίσια της *Επιτροπής Διάσωσης Ιστορικής Μνήμης – Υποστήριξη Επετειακών Εκδηλώσεων* της ΟΙ.ΟΜ.ΚΩ. Έχει στις τάξεις της εθελοντές από κάθε ηλικία, οι οποίοι αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και πολύπλευρη δράση παρέχοντας κάθε δυνατή υπηρεσία προς την κοινωνία αρχικά στην Αθήνα και σταδιακά σε όλη την Ελλάδα με στόχο να συμβάλουν στη διάσωση και διάδοση της νεότερης ιστορίας των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης.

Εάν επιθυμείτε να γίνετε εθελόντρια/ εθελοντής μας παρακαλώ στείλτε e-mail στο: romionpraxeis@gmail.com

Χορηγοί

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ

Επικοινωνίας

Ευχαριστίες προς τον Σύνδεσμο Γαλατά για την χορηγία κερασμάτων και την συμβολή του

Οργανωτική Επιτροπή:

Ουζούνογλου Νικόλαος, Χαριτωνίδου-Κόβη Έλλη, Κατσιμάρδου Ρεγγίνα,
Τσιριγωτάκη Μαρίζα, Αποστολάκου Γεωργία, Φωσκόλου Ούρσουλα,
Μπάχλα Καίτη, Αναπνιώτη Ελένη

**Κεντρική Εκδήλωση Μνήμης για τον
Αυτοκράτορα Κωνσταντίνο Παλαιολόγο
και τους υπερασπιστές της Πόλης
Κυριακή 28 Μαΐου 2017**

Πρόγραμμα

10:30 Μνημόσυνο στον Μητροπολιτικό Ιερό Ναό Αθηνών Ευαγγελισμού της Θεοτόκου.

11:30 Κατάθεση στεφάνου εκ μέρους της Οι.Ομ.Κω. στον Ανδριάντα του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου στην πλατεία Μητροπόλεως.

12:00 Κατάθεση στεφάνων εκ μέρους της Πολιτείας, φορέων και της Οι.Ομ.Κω. στο Μνημείο Αγνώστου Στρατιώτη.

Σύντομο ιστορικό πλαίσιο

Η αναγκαστική αφαίρεση χριστιανών αγοριών ηλικίας 8-12 ετών από τις οικογένειές τους, και ο συνακόλουθος εξισλαμισμός και υποταγή τους ως «σκλάβοι» (kul) στον εκάστοτε Σουλτάνο, υπήρξε θεμελιώδης θεσμός στο μεγαλύτερο διάστημα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1299-1922). Η εφαρμογή αυτού του σκληρού μέτρου αποτελεί και την κύρια αιτία που μια φυλή 200 οικογενειών, η οποία ήταν υπό τις διαταγές του Οσμάν μπέη, σε διάστημα 150 ετών εξελίχθηκε σε μια ισχυρή αυτοκρατορία.

Ο μηχανισμός αυτός υπήρξε ένας από τους πλέον σκληρούς κατά των χριστιανικών πληθυσμών, οι οποίοι ζούσαν υπό το καθεστώς των «επικυριαρχούμενων λαών (μιλλέτι μαχκουμέ)», σε αντίθεση με όλους τους μουσουλμάνους ανεξαρτήτως φυλετικής καταγωγής που ανήκαν στο καθεστώς «κυρίαρχου λαού (μιλλέτι χακιμέ)». Το σύστημα αυτό ονομάστηκε στην τουρκική γλώσσα Ντεβσιρμέ (Devşirme) - φόρος αίματος- και στα ελληνικά παιδομάζωμα ή γεννητσαριά.

Σύμφωνα με έγκυρες απόψεις ειδικών, το μέτρο του παιδομαζώματος είναι καταφανές ότι αντέκειται στον Ισλαμικό Νόμο, καθώς το Κοράνι θέτοντας υπό προστασία τους λαούς της Βίβλου (Χριστιανούς και Εβραίους) απαγορεύει τον βίαιο εξισλαμισμό τους.

Η Προέλευση του Παιδομαζώματος

Όπως συμβαίνει σε αρκετά θέματα κρατικής οργάνωσης, το Οθωμανικό κράτος επηρεάστηκε και σε αυτό το θέμα από το Σουλτανάτο των Σελτζούκων του Ρουμ, που εγκαθιδρύθηκε συνεπεία της ήττας της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας στη μάχη του Ματζικέρτ (1071) και κυριάρχησε στο κεντρικό οροπέδιο της Μικράς Ασίας από τα τέλη του 11ου μέχρι και τα τέλη του 13ου αιώνα. Οι Σελτζούκοι σε περιορισμένη κλίμακα είχαν εντάξει στην κρατική τους οργάνωση, ως στρατιώτες ή γραφειοκράτες, χριστιανούς αιχμαλώτους που δέχονταν να εξισλαμιστούν. Αυτοί ονομάζονταν «Γκουλάμ».

Πίνακας ζωγραφικής του Bellini την εποχή του Σουλτάνου Μεχμέτ Β΄

Η απεικόνιση του παιδομαζώματος σε Οθωμανική Γκραβούρα

Αν και δεν υπάρχει μία κοινά αποδεκτή ημερομηνία της ίδρυσης του μηχανισμού Ντεβσιρμέ, αυτή φαίνεται να τοποθετείται στα πρώτα χρόνια του Οθωμανικού Εμιράτου στην περίοδο του Ορχάν μπέη (1324-1362), καθώς η κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών για στρατιωτικές επιχειρήσεις, αντιμετωπίστηκε με το μαζικό εξισλαμισμό των αιχμαλώτων πολέμου. Το σώμα αυτό αποτελούνταν από περίπου 1000 στρατιώτες την περίοδο του Ορχάν. Επί Σουλτάνου Μουράτ Α΄ (1362-1389), με την εισβολή στη Θράκη συνεπεία των εμφυλίων πολέμων μέσα στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία, καταγράφεται η δημιουργία στην Καλλίπολη του σώματος των Ατζεμί υπό την καθοδήγηση του Τσανταρλί Καρά Χαλίλ Πασά και του Μόλλα Ρουστέμ. Στην αρχή οι στρατιώτες αυτοί ονομάζονταν «Πεντζίκ» (προερχόμενο από την αρχή του Ισλαμικού Νόμου ότι το κράτος δικαιούται το 1/5 των λαφύρων όπως και των αιχμαλώτων). Ειδικότερα αυτοί χρησιμοποιούνταν ως ναύτες στα μεταφορικά πλοιάρια στα στενά των Δαρδανελίων. Την περίοδο αυτή, με την αυξανόμενη χρήση των «Πεντζίκ» αρχίζει να χρησιμοποιείται και ο όρος «Γενίτσαροι» (νέοι στρατιώτες). Προς το τέλος του 14ου αιώνα ο θεσμός συστηματικοποιείται και αποκτά τα εξής χαρακτηριστικά:

1. Η βίαιη αφαίρεση των χριστιανών αγοριών 8-12 ετών από τις οικογένειές τους γίνεται περιοδικά για κάθε γεωγραφική περιοχή, ανάλογα με τις στρατιωτικές ανάγκες του κράτους, από ειδικά εντεταλμένους αξιωματικούς. Η διαδικασία αυτή διαρκούσε αρκετούς μήνες και ξεκινούσε με βάση τα αρχεία των βαπτίσεων κάθε χριστιανικής κοινότητας. Ο αριθμός των αγοριών που αφαιρούνταν από τις οικογένειές τους εξαρτιόταν από τον πληθυσμό της περιοχής και τις εντολές της κεντρικής διοίκησης. Η διαδικασία της επιλογής των αγοριών βασιζόταν σε κανόνες που καθόριζαν τα χαρακτηριστικά των αγοριών που θα ενταχθούν (π.χ μέτριο ύψος, ευφυΐα σωματική διάπλαση) στο παιδομάζωμα (δείτε στο Παράρτημα τους σχετικούς κανονισμούς). Η όλη η διαδικασία καταγράφονταν σε ειδικά βιβλία σε δύο αντίγραφα. Το παιδομάζωμα εφαρμοζόταν σε όλους τους χριστιανικούς πληθυσμούς όπως τους Έλληνες, Βούλγαρους, Σέρβους, Αρμενίους κτλ, ενώ οι Εβραίοι εξαιρούνταν από το μέτρο. Επίσης, εξαίρεση αποτελούσε η υπαγωγή των πρόσφατα εξισλαμισμένων Βοσνίων στο σύστημα Ντεβσιρμέ.

Ευρωπαϊκή Γκραβούρα για την ζωή των Γενιτσάρων

Επίσης, εξαίρεση αποτελούσε η υπαγωγή των πρόσφατα εξισλαμισμένων Βοσνίων στο σύστημα Ντεβσιρμέ.

2. Τα αγόρια που συγκεντρώνονταν από κάθε περιοχή φορούσαν ειδικές στολές, που δυσκόλευαν τις δραπετεύσεις, μεταφέρονταν περπατώντας σε ομάδες 40 περίπου (süğü) παιδιών υπό φρούρηση στην Κωνσταντινούπολη. Φθάνοντας στην πρωτεύουσα γινόταν ο έλεγχος της κατάστασης της υγείας τους και επιβεβαιωνόταν ότι ήταν χριστιανοί ελέγχοντας ότι δεν είχαν υποστεί περιτομή. Ο εξισλαμισμός γινόταν με ειδική τελετή και ακολουθούσε η περιτομή.

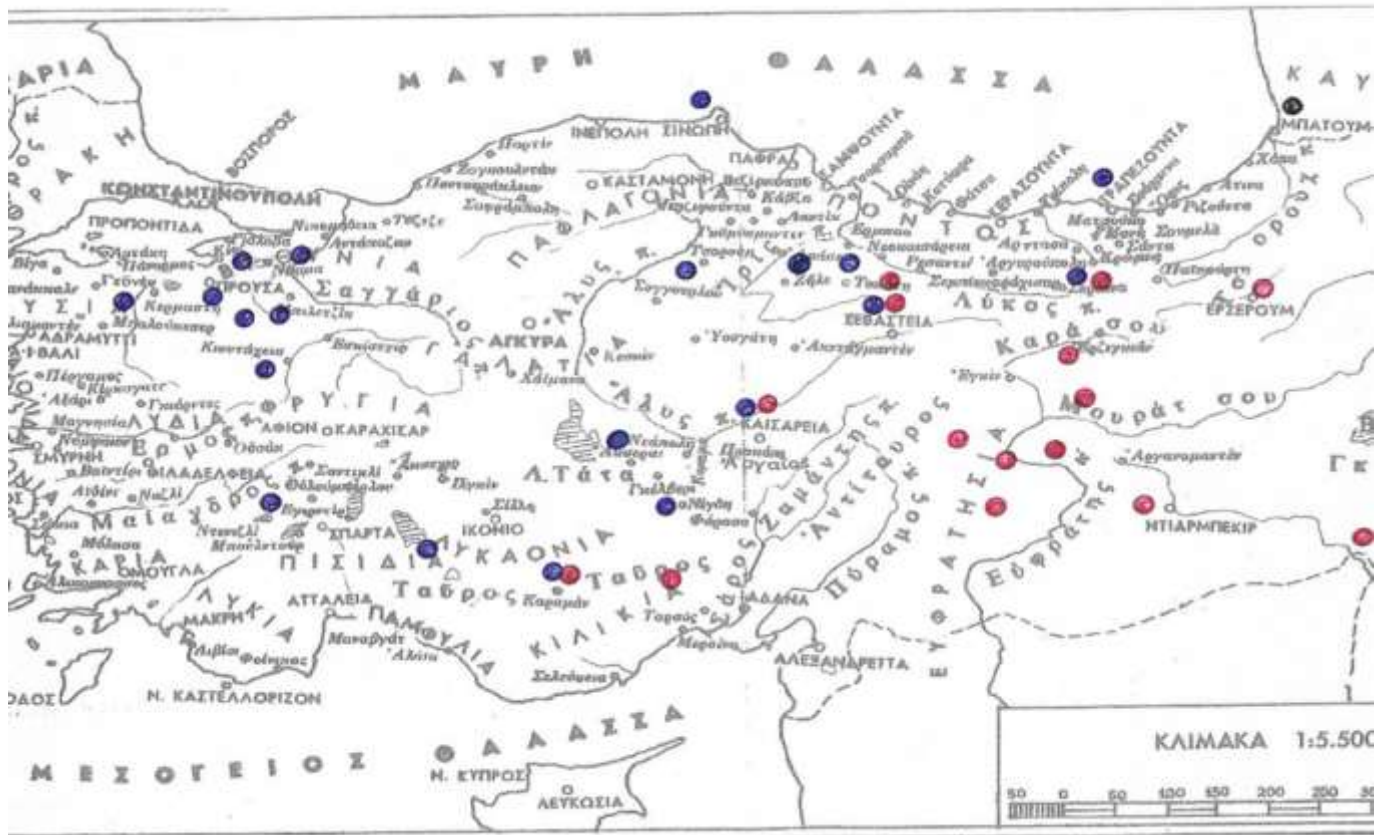
3. Εξαιρούνταν του παιδομαζώματος όσα αγόρια ήξεραν τουρκικά, είχαν ταξιδέψει και είχαν διαμείνει σε μεγάλες πόλεις, ήταν παντρεμένα ή εργάζονταν ως εργάτες σε παραγωγικές εργασίες. Προτιμούνταν τα παιδιά των ιερέων, προυχόντων και επίσης οι Ρωμιοί, οι οποίοι αποτελούσαν το «βασιλικό γένος».

4. Στον έλεγχο που γινόταν στην Κωνσταντινούπολη, αν διαπιστωνόταν ότι δεν είχε τηρηθεί κάποιος κανόνας, απορρίπτονταν όλη η ομάδα των 40 παιδιών και όλα οδηγούνταν σε βαριές χειρωνακτικές εργασίες, όπως στο εργοστάσιο κατασκευής πυροβόλων.

5. Μετά από έλεγχο στην Κωνσταντινούπολη, όσα αγόρια διαπιστωνόταν ότι είχαν υψηλό βαθμό ευφυΐας, στέλνονταν στην σχολή Εντερούν (από την ελληνική λέξη Ενδότερο) για να αποτελέσουν υποψήφια μελλοντικά στελέχη σε γραφειοκρατικές/διοικητικές θέσεις της Αυτοκρατορίας. Τα υπόλοιπα αγόρια που διέθεταν σωματική ρώμη στέλνονταν ως «σκλάβοι» σε τουρκικές οικογένειες για διάστημα 4-5 ετών ώστε να εκτουρκιστούν πλήρως. Έχοντας ως στόχο να περιορίσουν την λιποταξία των παιδιών τα αγόρια που προέρχονταν από τις Ευρωπαϊκές επαρχίες στέλνονταν σε Ασιατικές περιοχές και εκείνα που προέρχονταν από τις Ασιατικές επαρχίες στις Ευρωπαϊκές.

6. Σε όλη τη διάρκεια της διαμονής των αγοριών σε τουρκικές οικογένειες υπήρχε συνεχής παρακολούθηση από το Κέντρο που αποφάσιζε πότε θα επανέρχονταν κάθε αγόρι στην Κωνσταντινούπολη για να ενταχθεί ως υποψήφιος γενίτσαρος στο σώμα των Ατζεμίδων (άπειρων υποψηφίων) που χρησιμοποιούνταν σε υπηρεσίες προς το κράτος. Η ένταξη ενός υποψηφίου στο σώμα των Γενίτσαρων γινόταν όταν άδειαζε μία θέση στα τάγματα του Σώματος Γενιτσάρων, ακολουθώντας ειδική τελετή.

Στον παραπάνω χάρτη φαίνονται τα κέντρα συγκέντρωσης παιδομαζώματος στην Μικρά Ασία. Με **κυανό** χρώμα είναι τα κέντρα για τους Έλληνες και **κόκκινο** για τους Αρμένιους/ Ασσυρίους την περίοδο των 15-17 αιώνων.

Η στενή σχέση των Γενίτσαρων με το Τάγμα των Μπεκτασήδων

Η γνώση στο θέμα αυτό μέχρι σήμερα είναι μόνο επιφανειακή και συνίσταται στο ότι υπήρχε στενή σχέση μεταξύ των δύο θεσμών. Πέρα από τα τελετουργικά στοιχεία που χρησιμοποιούνταν από το Σώμα των Γενιτσαρών και είχαν σχέση με τους Μπεκτασήδες, κυρίαρχα στοιχεία στη σχέση αυτή είναι οι ιδεολογικές ρίζες της Οθωμανικής εξουσίας. Το Τάγμα των Μπεκτασήδων ιδρύθηκε από τον Χατζή Μεκτάς Βελί (1209-1271) που μετανάστευσε στη Μικρά Ασία από την περιοχή Χορασάν της Ανατολικής Περσίας στα μέσα του 13ου αιώνα, σε μία περίοδο που η Μογγολική εισβολή είχε εξασθενήσει σημαντικά το κράτος των Σελτζούκων του Ρουμ. Ως θρησκευτικό τάγμα εξελίχθηκε με μια ετερόδοξη κοσμοθεωρία προς το Σουνιτικό Ισλάμ, η οποία διαχρονικά ήταν η επίσημη θρησκεία τόσο στο Σελτζουκικό, όσο και στο Οθωμανικό κράτος. Το τάγμα των Μπεκτασήδων είχε και έχει στενή σχέση με τους Αλεβίτες της Μικράς Ασίας, που αποτελούν μια ριζικά διαφορετική θρησκεία από το Ισλάμ παρά το γεγονός ότι βρίσκεται πιο κοντά στο Σίιτικό Ισλάμ και έχει αρκετά στοιχεία από τη Χριστιανική θρησκεία.

Παρόλο που πολλές φορές από τους Οθωμανούς ιστοριογράφους της περιόδου (15ος-17ος αιώνας), ως ιδρυτής του συστήματος Ντεβσιρμέ και του σώματος των Γενιτσάρων αναφέρεται ο Χατζή Μπεκτάς Βελί, αυτό δεν μπορεί να ισχύει, αφού αυτός είχε πεθάνει τουλάχιστον ένα αιώνα πριν από την εμφάνιση του συστήματος Ντεβσιρμέ! Εξάλλου, οι αναφορές για την επιρροή του τάγματος Μπεκτασί στο σώμα των Γενιτσάρων, αρχίζουν να εμφανίζονται από τις αρχές του 16ου αιώνα, μετά την εποχή του Σουλτάνου Σελίμ Γιαβούζ (1530).

Για να γίνει κατανοητό το γεγονός ότι η θρησκευτική εποπτεία των Γενιτσάρων δεν είχε ανατεθεί σε ένα από τα τάγμα του ορθόδοξου Σουνιτικού Ισλάμ, αλλά στο ετερόδοξο τάγμα Μπεκτασήδων, πρέπει να λάβει κανείς υπόψη τον πυρήνα της κρατικής ιδεολογίας του Οθωμανικού Κράτους. Στην περίπτωση των μη-Μουσουλμανικών Κοινοτήτων υπήρχε η ανοχή να διαβιούν με τα έθιμα τους, εφόσον δέχονταν την υποταγή και πλήρωναν μια σειρά φόρων (συμπεριλαμβανομένου και του φόρου αίματος) ως υπήκοοι β' κατηγορίας.

Έτσι, και στην περίπτωση των Μπεκτασήδων, η αποδοχή της παρουσίας τους δεν σήμαινε ταυτόχρονα και ίσα δικαιώματα με τους Σουνίτες Μουσουλμάνους και η δράση τους επιτρεπόταν εφόσον ήταν χρήσιμοι προς το Κράτος.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, η ανάθεση της θρησκευτικής εποπτείας των εξισλαμισμένων αγοριών που είχαν την συνείδηση ότι δεν γεννήθηκαν ως μουσουλμάνοι, ήταν μια αποτελεσματική επιλογή για τον έλεγχο των Γενιτσάρων. Γενικότερα το Τάγμα των Μπεκτασήδων χαρακτηριζόταν από χαλαρούς κανόνες και η απουσία των αυστηρών Ισλαμικών παραδόσεων και κανόνων, όπως π.χ η νηστεία του Ραμαζανιού, η προσευχή πέντε φορές την ημέρα, η προσευχή σε τεμένη, το προσκύνημα στη Μέκκα κτλ. διαφοροποιούσε αυτούς από τα ορθόδοξα Σουνιτικά θρησκευτικά τάγματα. Σημειώνεται ότι τα τάγματα των Μπεκτασήδων είναι στενά συνδεδεμένα με τους Αλεβίτες της Μ. Ασίας. Επιπλέον, οι σκληρές και αυστηρές συνθήκες διαβίωσης των Γενιτσάρων, τόσο στην ειρήνη, όσο και στον πόλεμο, ήταν πολύ περισσότερο συμβατές με τον Μπεκτασισμό που δεν απαιτούσε την τήρηση των αυστηρών κανόνων του Σουνιτικού Ισλάμ.

Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι το Οθωμανικό Κράτος ακολουθούσε την πολιτική της αξιοποίησης για την ενδυνάμωση της κρατικής εξουσίας κάθε δυνατού μέσου, αδιαφορώντας για τις απαγορεύσεις που έθετε ο Ισλαμικός νόμος. Η αλήθεια αυτή φαίνεται ξεκάθαρα, από τον τρόπο που καταστράφηκε, με μια πράξη ολοκαυτώματος το σώμα των Γενιτάρων τον Ιούλιο του 1826 και μαζί τους όλα τα τάγματα των Μπεκτασήδων. Στο πλαίσιο αυτό κατασχέθηκαν όλες οι περιουσίες των ιδρυμάτων Μπεκτασισμού. Είναι εντυπωσιακό ότι σχεδόν κανένας τάφος γενιτάρου δεν υπάρχει σήμερα στην Κωνσταντινούπολη ή σε άλλα πρώην εδάφη της Αυτοκρατορίας. Μόνο στην απομακρυσμένη και δύσβατη για εκείνη την εποχή Αλβανία έμειναν Μπεκτασήδες μετά από το 1826.

Οι αντιδράσεις των Χριστιανικών Πληθυσμών στο Παιδομάζωμα

Παραδοσιακά η πλειοψηφία των Τούρκων ιστορικών, στην προσπάθεια της απολογητικής τους στάσης, παρουσιάζουν το μηχανισμό του Ντεβσιρμέ ως απόδειξη της δυνατότητας των μη-Μουσουλμάνων να έχουν νομή στην Οθωμανική εξουσία. Υποστηρίζουν μάλιστα, πολλές φορές οι γονείς οικειοθελώς έδιναν τα παιδιά τους στους αξιωματούχους που ονομάζονταν «Τουρνατζίμπασι». Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τόσο στα Ασιατικά, όσο και στα Ευρωπαϊκά εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας υπήρξαν εξισλαμισμοί που οφείλονταν στην προσπάθεια αποφυγής επαχθών φόρων αλλά και στην αποφυγή διαβίωσης ως υπηκόων β' κατηγορίας. Στην περίπτωση όμως του μηχανισμού Ντεβσιρμέ μιλάμε για μεγάλο αριθμό χριστιανών αγοριών που οι γονείς τους προτιμούσαν να παραμείνουν ως «επικυριαρχούμενοι υπήκοοι», παρόλο που είχαν την ευκαιρία να αποφύγουν της συνέπειες της επιλογής τους αυτής, με το να εξισλαμιστούν. Επομένως δεν έχει λογική βάση ο ισχυρισμός ότι οι Χριστιανοί καλοδεχόντουσαν την ένταξη των παιδιών τους στο μέτρο Ντεβσιρμέ με σκοπό την επίτευξη κοινωνικής ανύψωσης, αντιθέτως επέλεγαν να παραμείνουν χριστιανοί με όλες τις γνωστές αρνητικές συνέπειες. Είναι χαρακτηριστικό, ότι οι Οθωμανοί στην προσπάθειά τους να κατακτήσουν χωρίς αντίσταση μια περιοχή, υπόσχονταν εξαίρεση στο μέλλον από το παιδομάζωμα. Περιοχές τέτοιες ήταν: τα Γιάννενα, η Χίος κτλ. Επίσης, από το μέτρο εξαιρούνταν περιοχές στις οποίες υπήρχε σημαντική παραγωγή σε είδη που ενδιέφερε το κράτος. Οι εξαιρέσεις αυτές αναγνωρίζονταν ως χάρη και όχι ως τιμωρία. Πολλές φορές Χριστιανοί μιας περιοχής υπέβαλαν αιτήματα εξαίρεσης επικαλούμενοι ότι η περιοχή τους ήταν φτωχή ενώ άλλες γειτονικές περιοχές στις οποίες δεν εφαρμοζόταν το παιδομάζωμα ήταν πλουσιότερες.

Τέλος, πολλές φορές η επιβολή του παιδομαζώματος σε μια περιοχή είχε τον χαρακτήρα τιμωρίας.

Σημαντικό στοιχείο που απορρίπτει τη θεωρία περί της εύνοιας των Χριστιανών για την εφαρμογή του Ντεβσιρμέ, είναι οι προσπάθειές τους να γλιτώσουν τα αγόρια τους (γάμος σε μικρές ηλικίες, προσποίηση ασθένειας, δωροδοκία των αρμοδίων κτλ.) και τα αυστηρά μέτρα που λαμβάνονταν για την αποφυγή δραπετεύσεων τόσο κατά την μετάβαση των ομάδων παιδιών στην Πόλη όσο και στη συνέχεια κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας ένταξής τους στο σώμα των Γενιτσάρων. Κατά τους ισχύοντες νόμους, η ανακάλυψη γονέων που δεν παρέδιδαν τα παιδιά τους, συνεπαγόταν τον απαγχονισμό όλων των μελών της οικογένειας στην είσοδο της οικίας τους.

Ο απαγχονισμός του Οικουμενικού Πατριάρχη Γρηγορίου Ε' από τους Γενιτσάρους ημέρα Πάσχα του 1821

Τέλος, δεν ήταν σπάνιες οι στάσεις κατά του παιδομαζώματος. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της στάσης στη Νάουσα το έτος 1706. Στην επίσημη αλληλογραφία των τοπικών κρατικών αρχών αναφέρεται η στάση της οποίας ηγήθηκαν ο αρματολός Ζήσης Καραδήμος μαζί με τους δύο γιούς του, ξεκίνησε όταν οι αρχές έφθασαν στη Νάουσα της Μακεδονίας για να πάρουν 50 αγόρια Ρωμαίικων οικογενειών. Η εντολή που δόθηκε από την πρωτεύουσα ήταν να τιμωρηθούν με θανατική ποινή οι στασιαστές, όσοι είχαν αντισταθεί και οι πρωταίτιοι με αποκεφαλισμό κατά παραδειγματικό τρόπο. Σημειώνεται ότι οι αρματολοί ήταν υπό τις διαταγές του Οθωμανικού κράτους για την τήρηση της τάξης.

Ο Ρόλος του Σώματος των Γενιτσάρων στην Οθωμανική Ιστορία

Το Σώμα των Γενιτσάρων από τις αρχές του 15ου μέχρι το τέλος του 16ου αιώνα υπήρξε η

«αιχμή του δόρατος» της κατακτητικής ορμής του Οθωμανικού στρατού. Η κύρια δύναμη των Γενιτσάρων ήταν το πεζικό, το οποίο βρισκόταν στο κέντρο της στρατιωτικής παράταξης και συνέβαλε στις οθωμανικές νίκες που σταμάτησαν στα κράσπεδα της Βιέννης, η οποία κινδύνευσε να πέσει δύο φορές (1529 και 1683) στα χέρια των Οθωμανών.

Η δεύτερη πολιορκία της Βιέννης

Ο οθωμανικός στρατός αποτελούνταν από δύο κύρια σώματα: (α) το Σώμα των Γεντισάρων και (β) τα Σώματα των Βιλαετιών. Η διαφορά μεταξύ τους είναι ότι στην περίπτωση των πρώτων οι μισθοί των γεντισάρων καλύπτονταν από το κεντρικό κρατικό θησαυροφυλάκιο και η διοίκησή τους ανήκε στο Κέντρο ακόμα και του τμήματος των γεντισάρων που βρισκόταν στις επαρχίες για την αντιμετώπιση των επαναστάσεων, ενώ στην περίπτωση των δεύτερων - γνωστών ως Σιπαχί— τα έξοδά τους καλύπτονταν κατά κύριο λόγο από το τιμαριωτικό σύστημα, το οποίο περιλάμβανε την παραχώρηση από το κράτος εδαφών για εκμετάλλευση. Επιπλέον, εκτός των δύο αυτών τακτικών σωμάτων υπήρχαν και οι άτακτες μονάδες, γνωστές ως Ακιντζή και αργότερα Βασιμποσούκηδες, οι οποίοι εξασφάλιζαν έσοδα από λεηλασίες που διενεργούσαν με τις επιδρομές τους.

Η μόνη δύναμη που ήταν σε θέση να αντισταθεί στην ορμή αυτή για 3 αιώνες, ήταν η Γαληνότατη Δημοκρατία της Βενετίας στις οποίες τις στρατιωτικές δυνάμεις ήταν ενταγμένοι πολλοί Έλληνες γνωστοί ως «stradioti».

Στη γραφική παράσταση που δίνεται παρακάτω, παρουσιάζεται η αυξομείωση του αριθμού των μελών που ανήκαν στο σώμα των Γεντισάρων. Όπως φαίνεται και από το γράφημα το 1574, κατά την βασιλεία του Μουράτ Γ', παρατηρείται απότομη αύξηση του αριθμού των Γεντισάρων που τα επόμενα χρόνια συνεχίζεται. Η ημερομηνία αυτή είναι κομβική καθόσον με αφορμή τις γιορτές περιτομής του διαδόχου Μεχμέτ (στη συνέχεια Σουλτάνου) γίνονται δεκτοί στο Σώμα των Γεντισάρων κατά μαζικό τρόπο όσοι συμμετείχαν στις γιορτές ως γελωτοποιοί, έμποροι και τεχνίτες. Με τον τρόπο αυτό ουσιαστικά καταστρατηγήθηκε το σύστημα Νντεβσιρμέ. Οι ραγδαίες αυξομειώσεις στη συνέχεια για 200 χρόνια δείχνουν την ανεξέλεγκτη κατάσταση στο Σώμα των Γεντισάρων.

ΚΑΒΑΝΙΝ-Ι ΓΕΝΙΤΣΑΡΙΑΝ

Κανόνες Γενιτσάρων (1606-7)

Κεφάλαιο για το Μάζεμα Παιδιών

(η μετάφραση είναι ατόφια από το αρχικό κείμενο)

- Ποτέ μα ποτέ μην πάρετε τέκνα Τούρκων.
- Μην παίρνετε τέκνα Χριστιανών που ξέρουν Τουρκικά, επειδή αν δεν είναι μαζί με συγχωριανούς τους που μαζεύτηκαν ή αν είναι από άλλα μέρη, στην εκστρατεία χωρίς να πουν αν δραπετεύσω μετά με τι μάτια θα τους κοιτάξω, είναι αυτού του τύπου οι παρέες που αποστρέφονται την εκστρατεία.
- Το χρήσιμο να μην πάρετε τέκνα Τούρκων το όφελος είναι ότι τα περισσότερα από αυτά αν μαθευτεί ότι εισήλθαν στην υπηρεσία του Σουλτάνου, στην πατρίδα τους όλοι οι συγγενείς και οι κοντινοί τους, λέγοντας ότι έγινε υπηρέτης του Σουλτάνου θα συμπεριφερθούν με σκληρότητα στον λαό και θα προκαλέσουν πολλά προβλήματα και θα ζητάνε δωροδοκίες. Εκτός του ότι δεν θα δίνουν φόρο έχοντας την ιδιότητα του Γενιτσάρου, οι διοικητές της περιοχής νομίζοντας ότι αυτοί είναι πραγματικοί γενίτσαροι, δεν θα μπορούν να τους ελέγχουν, μάλιστα στην επαρχία που δεν είναι εύκολο να ξεχωρίσουν ποιος είναι αληθινός γενίτσαρος, δεν θα είναι εύκολο να τεθεί τέρμα σε τέτοιες συμπεριφορές, να ειδοποιηθούν οι αρχές αμέσως για να αντιμετωπιστούν αυτοί, είναι ανάγκη να ενημερωθεί η Κωνσταντινούπολη επειδή αυτές οι συμπεριφορές είναι αιτία πολλαπλασιασμού δολοπλοκών, συκοφαντιών και ληστειών.
- Δεν παίρνουν τα αγόρια των κεχαγιάδων των χωριών, επειδή αυτοί είναι ε-ξευτελισμένοι (ρεζίλ) και τα παιδιά τους το ίδιο.
- Δεν παίρνουν τα παιδιά των βοσκών (τσομπάν), ακόμα και των πολύ νεαρών, επειδή αυτή η ομάδα - τόσο τα παιδιά όσο και οι γονείς τους - έχουν μεγαλώσει στα βουνά και είναι χωρίς τρόπους, μόνο αν αυτά όντας παιδιά προυχόντων με τον φόβο του πεντζίκ έγιναν βοσκοί, θα πρέπει μετά από ανάκριση να εγγράφονται στο τετράδιο.
- Δεν παίρνουν τα φαλακρά αγόρια, είναι αλαζόνες και άσχημα σε όψη.
- Δεν παίρνουν όσα είναι άτριχα, εκτός του ότι είναι μοχθηρά και προκαλούν διχόνοια φαίνονται άσχημα στα μάτια του εχθρού.

- Δεν παίρνουν όσα έχουν υποστεί περιτομή. Αν κατά τον έλεγχο διαπιστωθεί ότι έχουν υποστεί περιτομή για να προσποιηθούν ότι είναι Τούρκοι, είναι ύποπτα όλα τα αγόρια της περιοχής.
- Δεν παίρνουν τα αγόρια που ξέρουν Τουρκικά.
- Δεν παίρνουν τα αγόρια που είναι παντρεμένα, επειδή αυτά είναι ανοικτομάτικα και παντρεμένα αγόρια δεν μπορούν να είναι αφοσιωμένα στον Σουλτάνο.
- Δεν παίρνουν τα αγόρια όσα ξέρουν τέχνες επειδή αυτά δεν υπομένουν τα βάσανα για να πάρουν τον ουλιφέ (μισθός) τους, βασίζονται στην τέχνη που ξέρουν, δεν συμμετέχουν στις εκστρατείες, προσέχουν το αίμα τους, και εμποδίζουν την προσφορά υπηρεσίας.
- Δεν παίρνουν τα αγόρια που έχουν επισκεφθεί την Κωνσταντινούπολη και έχουν επιστρέψει στα μέρη τους, επειδή αυτά έχουν γνωρίσει πολλούς και εί-ναι αδιάντροπα.
- Όσα είναι πολύ υψηλά αγόρια δεν παίρνονται διότι γίνονται ηλίθια, αν όμως είναι εύμορφα, επιλέγονται για τα σώματα των σολάκ του Σουλτάνου αφού προκαλούν φόβο στον εχθρό.
- Όσα αγόρια είναι κοντά δεν παίρνονται, επειδή είναι μοχθηρά. Όπως έχει ήδη ειπωθεί πρέπει να έχουν μεσαίο ύψος.
- - Είναι ωφέλιμο το μάζεμα Χριστιανών τέκνων, αφού αυτά με το που προσέρχονται στο Ισλάμ δείχνουν θρησκευτικό ζήλο, καθίστανται εχθροί στον δικό τους λαό και τους συγγενείς, πέρα από του ότι εμφανίζουν χρησιμότητα και αφοσίωση στην εκστρατείες σε όποιο ανώτερο βαθμό της ιεραρχίας φθάσουν, ακόμα και του κετχουντά γενίτσαρου, δεν θα αποφεύγουν να εισπράξουν χαράτσι ακόμα και από τους μη- Μουσουλμάνους συγγενείς τους. Αυτός είναι ο λόγος που έγινε κανόνας το μάζεμα των Χριστιανών αγοριών.
- Όταν μαζεύουν τα τέκνα των μη-μουσουλμάνων παίρνουν των προυχόντων, τον γιό του παπά και μεταξύ αυτών όσα έχουν τον καλύτερο πατέρα.
- Αν έχει κάποιος δύο παιδιά παίρνουν το ένα, δεν παίρνουν και τα δύο μαζί.
- Αυτοί που έχουν περισσότερο του ένα αγόρια παίρνουν το ομορφότερο.
- Αν έχει κάποιος ένα αγόρι δεν το παίρνουν, τούτο διότι αν δεν έχει κάποιον να εργαστεί

για αυτό δεν θα πληρώνει τον φεουδάρχη (σιπαχί) της περιοχή του και θα τον αδικήσει.

- Δεν παίρνουν τα αγόρια που είναι ορφανό από πατέρα και μητέρα, επειδή αυτά είναι αδιάντροπα και αχόρταγα.

Οι στρατώνες των Γενιτσαρών στην Κωνσταντινούπολη

Δείγματα Περιγραφών και Οικογενειακών Καταγραφών Παιδιών που Αφαιρέθηκαν από τις Οικογένειες τους (Απρίλιος- Μάιος 1498)

- Επαρχία Ουστρούμτζα – Χωριό Μακρίβα, Γιάννος γιός Δημήτρης, Πράσινο-καστανά μάτια, με ανοιχτά φρύδια, λευκό δέρμα, έχει ελιά μεταξύ των δύο τσουλουφιών του, υψηλός, αγαπητός
- Επαρχία Ουστρούμτζα – Χωριό Μακρίβα, Μιλός γιός Ντραγκόφ, Μαυρομάτης, αραιά φρύδια, τρύπα στο δεξί του αυτί, λευκό δέρμα, υψηλός αγαπητός
- Χωριό Τερνίκ, Παύλος γιος του Νικόλα, Πράσινο-καστανά μάτια, με ανοιχτά φρύδια, τρύπα στο αριστερό του αυτί και στην ουρά του δεξιού του ματιού έχει ελιά, ξανθός, μετρίου ύψους.
- Χωριό Γραντίτς, Γιώργος γιός του Γάκου, Κυανό πράσινο-καστανά μάτια, με ανοιχτά φρύδια, στο χέρι έχει σημάδι, λευκό δέρμα, υψηλός
- Χωριό Γραντίτς, Ντούλος γιος Κοστιμέ, Μαυρομάτης, ανοιχτά φρύδια, έχει σημάδι κάτω από το αριστερό του μάτι και τρύπα στο αριστερό του μάτι, σταρένιο δέρμα, υψηλός
- Αθήνα, Μιχάλης γιος Γιώργη και της Μαρίας, δώδεκα ετών
- Αθήνα, Γιώργης γιός του Νικόλα και της Μαρίας, δεκατεσσάρων ετών.
- Σαντζάκι Τρικάλων, Χωριό Πολάνα, Γιάννης γιος Γκιρέτζ, πράσινο-καστανά μάτια , ξανθός μέσο ύψος
- Χωριό Σοκολοβίτζε, Ιστομπάν γιός Δημήτρη, Κυανό πράσινο-καστανά μάτια , σπαστά φρύδι, στο αριστερό του μάγουλο έχει δύο ελιές, λευκό δέρμα, υψηλός (**κατετάγη με δική του θέληση**)
- Σαντζάκι Ερζεγοβίνης – Χωριό Πολιμιγιέ-Κοινότητα Κνεζ, Πλατίν γιός Ραντοσλάβ, ξανθός, πράσινο-καστανά μάτια, ανοιχτά φρύδια, δεκατεσσάρων ετών (στάλθηκε στο Εντερούν)

